

סמסטר א', תשע"ה
יום ג', 16:00 – 12:00

אוניברסיטת חיפה
החוג ללימודים רב-תחומיים
אשכול תל"ם

שסעים בחברה הישראלית

מהא כרכבי סבאח

שעת הקבלה: יום ג' 16:00-17:00
Mahasab71@hotmail.com

תיאור הקורס:

החברה הישראלית מאופיינת כחברה שסועה. מאז הקמת המדינה אנו עדים למגמות מנוגדות: מחד גיסא, גיבוש של קבוצות מסוימות, ומאידך גיסא, החרפת הפילוג בקרב קבוצות אחרות. מכאן, מטרת הקורס היא לדון בתהליכים שגרמו להיווצרותם של השסעים השונים ולהבין את השינויים שחלו לאורך זמן. על כן, הקורס ידון בהרחבה בחמשת השסעים המרכזיים המלווים את תהליך עיצובה של החברה הישראלית מאז הקמתה ועד היום הזה: השסע הדתי, השסע העדתי, השסע המעמדי, השסע הלאומי והשסע המגדרי. הקורס יקדיש תשומת לב מיוחדת לשני השסעים האחרונים.

דרישות הקורס:

- 1) חובת נוכחות והשתתפות פעילה בקורס (80% לפחות מהשיעורים).
- 2) הגשת עבודה באמצע הסמסטר (30% מהציון הסופי)
- 3) בחינת מסכמת בסוף הסמסטר (70% מהציון הסופי)

נושאי השיעורים ורשימת קריאה:

אופייה של החברה הישראלית- הקדמה

*גביזון, ר'. 2000. "מדינה יהודית ודמוקרטיה"? בתוך גביזון, ר. הקר, ד. (עורכות) **השסע היהודי-ערבי בישראל: מקראה**, ירושלים, המכון הישראלי לדמוקרטיה, עמ' 71-106.

סמוחה, ס'. 2006. 'האם ישראל מערבית?', בתוך: אורי כהן ואחרים (עורכים) **ישראל והמודרניות: למשה ליסק ביובלו**, ת"א ובאר-שבע, עמ' 49-83.

פרס, י', ובן-רפאל, א'. 2006. **קירבה ומריבה: שסעים בחברה הישראלית**, הוצאת עם עובד: תל-אביב, עמ' 11-28.

קימרלינג, ב'. 2004. **מהגרים, מתיישבים, ילידים**, תל-אביב, עם-עובד, עמ' 282-294.

השסע העדתי

הפורם ללימודי חברה ותרבות, 2002. "אפיסטמולוגיה של מזרחיות בישראל" בתוך חבר, ח. שנהב, ג. מוצפי-הלר, פ. (עורכים), **מזרחיים בישראל**, תל-אביב: מכון ון ליר והקיבוץ המאוחד, עמ' 15-27.

כהן, י., הברפלד י. וט'. קריסטל . 2013. "מזרחים אשכנזים ומעורבים: פערי השכלה בקרב יהודים ילידי ישראל", בתוך: יונה יוסי, מזרחי ניסים ופניגר יניב (עורכים) **פרקטיקה של הבדל בשדה החינוך: מבט מלמטה**, ירושלים: מכון ון-ליר, עמ' 36-57.

שנהב, י. 2003. פתח דבר. בתוך: "היהודים הערבים": **לאומיות, דת ואתניות**. תל אביב: עם עובד עמ' 7-15.

השסע הדתי

ידגר, י., ליבמן, י. 2006. "מעבר לדיכטומיה 'דתי-חילוני': המסורתיים בישראל" בתוך כהן אורי, בן-רפאל, אליעזר ואחר' (עורכים): **ישראל והמודרניות**, באר שבע, אוניברסיטת בן-גוריון, עמ' 337-336.

נויברגר, ב'. 2002. "דת ומדינה- הסדרים ומגמות במדינות דמוקרטיות" בתוך: בר-און, מרדכי וצמרת, צבי (עורכים): **שני עברי הגשר: דת ומדינה בראשית דרכה של ישראל**. ירושלים, יד בן צבי, עמ' 2-20.

השסע המעמדי

*סבירסקי, ש', ברנשטיין, ד'. 1993. " מי עבד במה, עבור מי ותמורת מה? הפיתוח הכלכלי של ישראל והתהוות חלוקת העבודה העדתית". בתוך: רם אורי (עורך): **החברה הישראלית- היבטים ביקורתיים**. תל-אביב, עמ' 120-147.

רוזנהק, ז'. 2007. "דינמיקות של הכלה והדרה במדינת הרווחה הישראלית: בניית מדינה וכלכלה מדינית". בתוך ח. הרצוג, ט. כוכבי וש. צלניקר (עורכים), **דורות מרחבים זהויות: מבטים עכשוויים על חברה ותרבות בישראל**. מכון ון ליר בירושלים: הוצאת הקיבוץ המאוחד, עמ' 317-349.

Goldthorpe, J., Yaish, M. and Kraus, V., 2004. "Class Mobility in Israel Society: A Comparative perspective ". In Semyonov, M., and N. Lewin-Epstein, (eds.), **Stratification in Israel: Class Ethnicity and Gender**, vol. 10: 119-142.

השסע הלאומי

אלחאג', מ'. 2000. "זהות ואוריינטציה בקרב הערבים בישראל: מצב של פריפריה כפולה", בתוך: רות גביזון ודפנה הקר (עורכים) **השסע היהודי-ערבי בישראל: מקראה** (עמ' 33-13). ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה.

קימרלינג, ב' ברוך ומגדל, י'. 1999. **פלסטינים עם בהיווצרותו**. הוצאת כתר, עמ' 145-167.

*רבינוביץ, ד'. 1993. "נוסטלגיה מזרחית: איך הפכו הפלסטינים ל"ערביי ישראל". **תיאוריה וביקורת** 4: 51-141.

Nadin, R., Ghanem, A. 1998. "The Crisis of Minorities in Ethnic States: The Case of Palestinian Citizens in Israel" **International Journal of Middle East Studies**, 30, pp. 321-346.

השסע האידיאולוגי פוליטי

גלנטי, ס'. 2007. "אליטות פוליטיות בימין המפה - הליכוד" בתוך בן-רפאל, א. שטרנברג, י. (עורכים), **אליטות חדשות בישראל**, ירושלים, מוסד ביאליק, עמ' 43-70.

*Goldberg, G. 2004. "The Electoral Collapse of the Israeli Doves". **Israel Affairs**, Vol. 10, No.4, pp. 36-55.

השסע המגדרי

ברקוביץ נ'. 1999. "אשת חיל מי ימצא?" נשים ואזרחות בישראל", **סוציולוגיה ישראלית** ב (1), ע' 277-317.

הרצוג, ח'. 1995. "עיוורון מינים? נשים בחברה ובעבודה", בתוך: אלקנה, מ', **יוזמה לצדק חברתי ישראל של שנות ה-2000**, --עמ' 67-77.

הרצוג, ח'. 2003. "המשפחה הלוחמת – השפעת הקונפליקט הערבי-הישראלי על מעמד הנשים בישראל". בתוך: מ' אלחאג' וא' בן-אליעזר (עורכים), **בשם הביטחון: סוציולוגיה של שלום ומלחמה בישראל בעידן משתנה**. חיפה: אוניברסיטת חיפה ופרדס הוצאה לאור, עמ' 401-419.

ליבליך, ע'. 2003. "נשים במשפחה החדשה בישראל". בתוך: **סדר נשים**. ירושלים ותל-אביב: שוקן: עמ' 9-21.

רב תרבותיות או ריבוי תרבויות?

אלחאגי' מ'. 2003. "חינוך בצל הקונפליקט – הגמוניה תרבותית לעומת רב תרבותיות נשלטת". בתוך: מאגיד אלחאגי ואורי בן-אליעזר (עורכים). **בשם הביטחון, סוציולוגיה של שלום ומלחמה בישראל בעידן משתנה**. חיפה: אוניברסיטת חיפה. עמ' 295-328.

לשם, א. 2003. "ישראל כמדינה רב תרבותית בפתח המאה העשרים ואחת". בתוך א. לשם וד. רואר-סטריאר (עורכים). **שונות תרבותית כאתגר לשירותי אנוש**. האוניברסיטה העברית בירושלים: מאגנס, עמ' 13-30.

*מאוטנר, מ. שגיא, א. שמיר, ר. 1998. "הרהורים על רב תרבותיות בישראל" בתוך מאוטנר, מ. שגיא, א. שמיר, ר. (עורכים) **רב תרבותיות במדינה דמוקרטית ויהודית**, תל-אביב, תל-אביב: רמות, עמ' 67-76.